

Roel Verniers
Clara van den Broek

Sommige dingen (vallen in het water)

Over afscheid moeten nemen
van het leven en van elkaar

Uitgeverij

**VRJ
DAG**

© 2012 –Roel Verniers, Clara van den Broek &
Uitgeverij Vrijdag
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Omslagontwerp: Quod, voor de vorm, Gent
Illustraties: Roel Verniers en Philip Paquet
Liedjestekst Papa is gaan varen © Kapitein Winokio
Vormgeving binnenwerk: theSWitch, Antwerpen

NUR 641/740
ISBN 978946001 170 2
D/2012/11.767/166

Niets van deze uitgave mag door middel van
elektronische of andere middelen, met inbegrip
van automatische informatiesystemen, worden
gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

In gesprek met Friedl' Lesage	7
Vallen (columns)	53
Sommige dingen (gedichten)	105
Sommige dingen (vallen in het water)	127

**Roel Verniers
in gesprek
met 'Friedl' –
Een leven in boeken'**

zondag 26.6.2011 - Radio 1

Friedl' Lesage

Dag Roel,

Ik ben je niet gewend! Ik maak je sterk
recht toe heel erg. Ik was graag eens wat
langer met je praten. Ik weet niet wat je
zelf het liefste wil en kan. En vooral hoe
het nu is met jou. Ik heb ook geen wegen
gevoeld om jou te bereiken dus doe ik
het even via Facebook. En ik ga nu op
zoek naar dat boek van Susan Sonntag.
Watne grout, Friedl?

De moeilijkste vraag die ik zelf ooit van een luisteraar kreeg is deze: 'Mijn partner is terminaal. Hij wil nog wat lezen. Wat kan ik hem aanraden?' Niets zo moeilijk als daar een goed antwoord op te geven. Terwijl ik daarover zat na te denken, las ik een column van Roel Verniers in De Morgen. Hij had het over zijn ziekte maar ook over de boeken die hij las. Wat hij schreef, bleef behoorlijk bij me hangen. Dus zocht ik Roel op via Facebook. Ik dacht, hij kan me helpen. We werden snel vrienden en begonnen elkaar te schrijven. Dat ging zo.

Dag Roel,

Ik ken je niet persoonlijk maar je stuk treft me heel erg. Ik zou graag eens wat langer met je praten. Ik weet niet wat je zelf het liefste wil en kan. En vooral hoe het nu is met jou. Ik heb ook geen wegen gezocht om jou te bereiken dus doe ik het even via Facebook. En ik ga nu op zoek naar dat boek van Susan Sontag...
Warme groet, Friedl'

12 mei 2011

Dag Friedl',

Facebook is prima. Bedankt voor je reactie. Eerlijk gezegd sta ik zelf verbaasd van de reacties die binnenkomen. Ze zijn zo warm. En ik ben al zenuwachtig als ik aan mijn volgende denk. Toen Jeroen De Preter mij vorige maand vroeg of ik een getuigenis wilde afleggen over mijn ziekte, heb ik even getwijfeld: is dat allemaal wel interessant wat ik te vertellen heb. Toen Ward Daenen mij aansluitend vroeg voor die column, dacht ik net hetzelfde. En nu weer. Maar mijn vrouw zegt dat ik daar niet moet mee inzitten. Je kan maar antwoorden op de vragen, zegt ze, of schrijven wat je te schrijven hebt. Ze heeft gelijk natuurlijk, altijd gelijk heeft ze. En bovendien heb ik het gevoel dat wat ik dan schrijf of zeg, mensen die in eenzelfde situatie zitten op de een of andere manier helpt. Het valt me trouw-

wens op dat zoveel mensen van dichtbij of
veraf met kanker te maken hebben, maar
dat er zelden vrank en vrij over gesproken
wordt. Een beetje als een miskraam. Veel
verborgen verdriet. Ik ben dankbaar dat ik
het mijne voorlopig kan delen. Dus: graag
spreek ik met je af. Alleen is het moeilijk
te voorspellen wanneer. Volgende week
ga ik opnieuw onder het mes, deze keer
voor die tumoren in mijn hoofd. Ze zeg-
gen dat ik op een week weer thuis zal
zijn. Maar dat zeiden ze in Leuven ook
en na een maand lag ik er nog. Zullen we
afspreken dat ik je opnieuw via Facebook
contacteer als ik terug thuis ben?

Groet

Roel

13 mei 2011 **Friedl' Lesage**

Hey Roel, dank voor je bericht. Ik wens je
alvast veel goeie moed, liefde en sterkte.
Keep us posted!

26 mei 2011 Roel Verniers

He Friedl',

ben sinds gisteren weer thuis. Paar dagen recup. Bestraling hoofd (reeks van tien, tot dinsdag 14/6; er zitten nogal wat feestdagen tussen). Ik weet niet hoe ik daarop ga reageren. Vermoedelijk normaal, misschien met barstende hoofdpijn.

Nu, ik zou een gesprek er graag tussen squeezeen, voornamelijk omdat ik geen zicht heb op wat er daarna komt.

Dus mijn vragen: hoe zit dat praktisch? Hoe lang duurt dat (en stoort het als mijn stem van vermoeidheid dan een octaaf hoger schiet?)

Groet

31 mei 2011 Friedl' Lesage

Dag Roel, blij dat je terug thuis bent! Ik had je graag geïnterviewd eind juni voor

de laatste uitzending van het seizoen op zondag 26.6. Maar als je het liever sneller doet, dan passen we ons aan. Misschien moeten we even bellen...

Warme groet,

Friedl'

We belden. Heel erg lang. We praatten over boeken, over ziek zijn, over de lengte van dagen. En over een mogelijk interview. Er klonk hoogdringendheid door in zijn stem. 'Ik wil dit doen, maar wacht niet te lang. Nu kan het nog. Straks misschien niet meer.' We spraken af dat we zouden wachten tot na de bestralingen. En dat het goed zou gaan. Dat het goed moest gaan. Om het interview te kunnen doen.

Eind juni bracht een taxi Roel naar de VRT. Hij had zijn stok meegebracht. Een stok met vuurrode vlammen. En zijn boeken. En zijn kwetsbaarheid. We zijn de studio ingegaan voor een radiogesprek dat één van de moeilijkste was die ik tot nog toe heb gedaan. Dat ging zo.

Mensen vragen me wel eens, hoe kies jij je gasten. Een antwoord is moeilijk te geven. Ze komen op mijn pad. Sommigen ken ik, net als u, uit de media zoals Herman Van Rompuy, Annemie Struyf of Herman Van Molle. Anderen kom ik tegen, ergens, toevallig. Mijn gast vandaag is een vriend, een Facebook-vriend. Roel Verniers, goede morgen.

Goede morgen.

We hebben elkaar nog nooit in het echt gezien. Alleen maar gemaïld en gebeld.

En ook nog niet zo lang op Facebook...

Nu moet ik jou voorstellen, Roel. Ik zou kunnen zeggen dat je directeur bent geweest van het Cultureel Centrum in Berchem, dat je gewerkt hebt voor het Schrijverspodium, voor het Vlaams Fonds voor de Letteren, het Theaterfestival, Villanella... Dat je nu cultuurcoördinator bent voor de stad Antwerpen, dat je geschreven hebt voor De Stan-

daard, Knack, nu columns voor De Morgen.
Vergeet ik iets?

Het klinkt veel, maar het is eigenlijk niets.

Wat zou je er zelf nog aan toevoegen?

Niks, want het staat er allemaal.

Dat je veel leest bijvoorbeeld. En dat boeken
echt wel belangrijk zijn in jouw leven.

Ik lees veel, maar ik vergeet ook veel. Ik wil
heel veel boeken hebben. Ik ga weinig naar
de bibliotheek. Ik heb ook boeken die ik niet
gelezen heb. Boeken zijn behang en matras.
Voila, dat zijn boeken in mijn leven.

Het eerste boek is de Nederlandse bestsel-
ler *Komt een vrouw bij de dokter* (2003) van
Kluun, de schrijversnaam voor Raymond
van de Klundert. Een boek dat ondertus-
sen al een miljoen keer over de toonbank is
gegaan, verfilmd en in zevenentwintig talen
vertaald.

Ik heb het gekocht toen het net uit was, in de krantenwinkel van het station van Amsterdam. Het was in een periode dat ik vaak op prospectie moest, zowel voor het Theaterfestival als voor de krant. Ik reisde toen veel met de trein, mijn lectuur kocht ik in die krantenwinkel. Daar hebben ze heel veel boeken, veel meer dan in onze krantenwinkels.

Komt een vrouw bij de dokter is een autobiografisch verhaal. Kluun, Raymond Van de Klundert, vertelt over zijn eigen vrouw die bij de dokter komt en daar slecht nieuws krijgt. Was het ook dat verhaal dat jou aantrok om het boek te lezen?

Het was niet dat wat me aantrok. Kluun en zijn vrouw waren reclamemensen met een flitsend leven in Amsterdam en dat sprak mij aan. Dat heeft veel te maken met het feit dat ik zelf een half jaar in Amsterdam heb gewoond. Het Amsterdam dat hierin beschreven staat, heb ik nooit gekend.

Terwijl zijn vrouw strijdt tegen kanker, doet Kluun dingen die je als buitenstaander niet echt kunt appreciëren: hij gaat vreemd, hij gaat zijn eigen pad, verwerkt de problemen op zijn manier. Kon je hem daarin volgen?

Ik denk dat mannen dit soort situaties niet goed aankunnen. Vrouwen kunnen dat beter. Het is ook niet zo dat de man alleen maar vreemd gaat, er is ook heel veel liefde voor zijn vrouw.

Wat weet jij nog van de dag dat je bij de dokter kwam?

We waren op vakantie en ik had heel veel pijn. Ik ben teruggekomen en heb twee weken in het ziekenhuis gelegen. Eerst wisten ze niet goed wat het was maar toen bleek er toch een probleem. Het was zes september, half vijf, en ik zat samen met mijn vrouw Clara in mijn ziekenhuiskamer toen de oncoloog kwam vertellen dat ik slokdarmkanker had. De kans op genezing na behandeling was 40

procent. Ik weet nog heel goed dat ik toen zei: 'Fuck man, ik moet nog achtendertig worden.' Toen kwamen de tranen. De week erop is de eerste chemokuur opgestart en sindsdien is het verhaal een beetje parallel met het boek. Alleen omgekeerd in de seksen.

Stijn en Carmen in het boek spreken af dat ze hooguit vijf uur per week over de kanker praten en dat ze twee keer per week huilen, al dan niet samen. Wat voor afspraken hebben jullie gemaakt?

Wij hebben geen afspraken gemaakt. Huilen overvalt me vaker dan ik wil. Ik laat dat gebeuren. En frustraties overvallen me ook vaker dan ik wil. Dat is bij mijn vrouw niet anders. We proberen elkaar te sparen door erover te praten. We proberen het niet te verzwijgen. Dat kan ook niet. De behandelingen vergen zoveel van je lichaam en geest dat je niets anders kan. Ook tegenover de kinderen proberen we het te benoemen,

al is dat veel moeilijker, omdat je hen wil beschermen. Dus ja, de afspraak is dat je het niet verzwijgt. Dat is zelfs geen afspraak. Ik ben het levende bewijs dat daar een kanker zit.

Kluun zegt ook: 'Het is er en het zal nooit meer weggaan, ook al genees je.'

Als ik genezen ben -stel je voor- denk ik niet dat het zal weggaan. In ieder geval verwacht ik niet dat ik het als een bolletje vuil van Swiffer zal kunnen buiten zetten.

In één van je columns verwees je naar Susan Sontag die zei: 'Je hebt twee paspoorten: je hebt een paspoort van de gezonden en je hebt een paspoort van de zieken.' Hoe was het voor jou om te merken dat je ineens in die andere wereld moest stappen, in die wereld van de zieken, dat je daarin moest meedraaien?

Dat is pas gekomen toen bleek dat de kanker was uitgezaaid. Voordien was ik er echt van overtuigd dat de dokters me zouden genezen. Voor mij was het hoogstens zoals een gecompliceerde longontsteking. Pas toen we zes maanden verder waren en ik uitzaaiingen in de hersenen had, besepte ik: dit laat me niet meer los, ook al gaat het weg. Ik wist en weet nog altijd niet hoe daarmee om te gaan, hoe daar zin aan te geven. Want dat is het gevoel dat ik nu heb, dat ik moet proberen daar zin aan te geven. Tegelijk merk ik dat lichaam noch geest dit toelaten omdat de behandeling nog te zwaar weegt.

Hoe gaat het nu met jou?

Je bedoelt nu?

Nu...

Nu gaat het goed. Het gaat goed. Ik ben moe, ik ben kortademig, en het is alsof ik een speldenkussen ben. Bij elk prikje denk ik: 'Oei, uitzaaiing..'

Je bent je allicht veel bewuster van je lichaam dan vroeger.

Ja, hoewel mijn lichaam eigenlijk niets meer voorstelt. De voorbije tien maanden ben ik twintig kilo afgevallen. Ik sta vol uitslag: herpes. Omdat ik zo zwak ben, komen alle virussen naar buiten.

Was jij een gezonde jongen?

Nee. Als ik daarnet kanker vergeleek met een longontsteking: ik heb er wel een paar gehad. Ik ben ook heel allergisch en vaak verkouden. Drie jaar geleden woog ik honderd kilo. Ik was een bourgondiër. Ik at goed en dronk veel tot ik diabetes bleek te hebben. De nieuwe welvaartsziekte, ik had ze. Die diabetes heeft mij wakker geschud omdat een mens toch oud wil worden.

Daar heb je tegen gevochten?

Samen met Clara. Zij is super. Ze verving de hamburgers door komkommers en soep. Ik ben beginnen te lopen, vijf kilometer en opbouwen tot de Ten miles in Antwerpen. Trots dat ik was. In oktober vorig jaar, het jaar waarin ik ziek werd, wou ik de twintig kilometer lopen.... In mijn hoofd zit een dubbele grafiek: hoe beter ik kon lopen, hoe meer bergaf het ging met mij en ik had het niet door. Toen ik op vakantie pijn kreeg aan mijn slokdarm wou ik koste wat het kost de trainingsschema's voor de twintig kilometer doen. Drie keer per week. Dat is dus niet meer gelukt.

Kluun opent het boek met de eerste zin uit 'Yesterday' van The Beatles. Het is zo'n bekend nummer dat je er niet meer bij stilstaat, maar ze zingen: 'Yesterday, all my troubles seemed so far away.' Hoe zit het met jouw verlangen naar gisteren, naar het moment dat alles goed ging?

(Stilte) Ik zou nu heel graag zeggen dat mijn verlangen vooral in het 'nu' ligt of in het 'morgen', maar dat kan ik niet zeggen. Het verlangen naar 'gisteren' is groot.

Roel Verniers, hier ligt het meest autobiografische verhaal van de Duitse schrijver Patrick Süskind, *Het verhaal van mijnheer Sommer*. Een boek uit 1991 over een zonderlinge man die alsmaar wandelt, kilometers lang, elke dag weer. Waarom heeft dit verhaal van mijnheer Sommer jou zo geraakt?

Omwille van de – ik ga nu een woord gebruiken dat ik bedacht heb op weg naar hier – volle romige melktaal. Het is zo prachtig geschreven. Het is zomer in dat boek, het is zomer en lente tegelijk. Sommer is na de oorlog in het dorp komen wonen. Terwijl de jonge Süskind opgroeit en het leven stap voor stap leert kennen, wil Sommer het leven stap na stap afbouwen. Dat doet

hij door te wandelen rond dat meer in die natuur. En dan zijn er drie momenten in dat boek: één is een geweldig onweer. De jongen zit met zijn vader in de auto, plots breekt een onweer los, zo hard en overweldigd dat het je sprakeloos maakt. En dan komt die Sommer voorbij. De vader roept Sommer in de auto maar Sommer zegt: 'Laat me nu toch gerust.' Dat is alles en ze rijden door. Het tweede moment is waarop de jonge Süskind het meisje waar hij verliefd op is mee uit wil nemen langs verschillende bezienswaardigheden op weg naar huis. De bezienswaardigheden zijn:

- a) *een transformatorhuisje van het energiebedrijf, nog bijna aan de kant van de weg gelegen, waaruit een aanhoudend gegons viel te horen, en dat op de deur een geel bordje had met daarop een rode bliksemschicht en de waarschuwing: 'Hoogspanning-levensgevaarlijk!'*
- b) *een groepje van zeven frambozenstruiken waar rijpe frambozen aan hingen,*

- c) een overdekte voederbak voor reeën -in deze tijd van het jaar zonder hooi, maar daarvoor in de plaats met een grote liksteen van zout,
- d) een boom waarvan werd beweerd dat een oude nazi zich na de oorlog had opgehangen,
- e) een mierenhoop van bijna een meter hoog en één meter vijftig in doorsnee, en ten slotte het eindpunt en hoogtepunt van de tocht,
- f) een schitterende oude beuk, waar ik met Carolina in wilde klimmen, om vanaf een stevige gaffel op tien meter hoogte te genieten van een overgelijkelijk mooi uitzicht over het meer, me naar haar toe te buigen en in haar nek te blazen.

Maar, helaas.

Ze komt niet. Daarna moet hij naar de pianoles en omdat hij zoveel fouten speelt, wordt de juf enorm boos. Ze is zo furieus dat er een stuk snot van haar op de toets komt die hij moet bespelen. Hij speelt dus bewust fout omdat hij dat snot niet wil aanraken. Enfin, hij heeft een ongelooflijke pechdag